

JOGI SZEMÉLYEK ÁTALAKULÁSA, SZÉTVÁLÁSA, EGYESÜLÉSE

- Az új Ptk.-ban (2013. évi V. tv.) a jogi személyekre vonatkozó szabályozások 406 paragrafust tesznek ki, míg a jelenleg hatályban lévő 1959. évi IV. törvényben mindössze 34-et.
- Az új Ptk. – a jelenleg hatályban lévővel ellentétben – nem szabályozza a már nem létező szervezettípusokat (például állami vállalat, tröszt).
- Az új szabályozás szerint az átalakulás szűkített értelemben jelenik meg, csak formaváltással azonosítható. Az egyesülés és a szétválás alatt önállóan megjelenő szervezeti átalakulást kell érteni.
- Az új Ptk. a jogi személyek körében típuskénszert vezet be.
- A kkt. (közkereseti társaság) és a bt. (betéti társaság) jogi személyiséget kapott.
- Az EU társasági joga az átalakulás általános fogalmát nem használja.
- A jogi személyek átalakulásának formái az EU tagállamaiban igen szerteágazóan szabályozottak.

A [T/12095.](#) számú törvényjavaslat célja, hogy általános jelleggel, közös szabályok megalkotásával rendezze az egyes jogi személyek átalakulására, egyesülésére, szétválására vonatkozó kérdéseket. A javaslat a 2014. március 15-én hatályba lépő Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény Jogi személyek könyvének általános szabályait, és a hatályos társasági jogi szabályozásban lefektetett elveket és elemeket emeli általánosan érvényesülő normarendszerré.

Jogi személyek kialakulása

A magántulajdon kialakulásával egy új társadalomszervező erő jött létre. Ebből született meg átvitt értelemben a „személy” kategóriája. Személy az, aki tulajdonos, vagy legalább azzá válhat (potenciális tulajdonos). Emellett azonban megmaradtak, keletkeztek **közösségi tulajdonok** is. A nagy vagyonnal rendelkező tulajdonosok vagyonuk egy részét, egy általuk meghatározott cél elérése érdekében elkülönítve működtették, vagy más személyek tulajdonával egyesítették, és **közös céljuk** érdekében közösen működtették tovább. A jogfejlődés később elismerte az **elkülönített és meghatározott célhoz kötött vagyonok**, illetve **tulajdonosi közösségek** mint személyegyesülések jogalanyiságát, azaz a jogi személyiségét. Kezdetben jellemzően kereskedelmi társaságok formájában jelentek meg, majd az ipari forradalom után tömeges igény mutatkozott a társas vállalkozások iránt. A jogi személy mint forma egyéb tartalommal is megtölthető volt: szociális, gazdasági, sport, szakmai stb. célokra is felhasználták.

A jogi személyek létrehozásának lehetősége visszavezethető az Alaptörvény XII. cikkére, mely deklarálja, hogy „Mindenkinek joga van ... a vállalkozáshoz”, valamint az M) cikkére, mely szerint „Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik”.

FOGALMAK

Jogi személy

Mind a hatályos, mind az új Ptk. értelmében a jogi személy **jogképes**: jogai és kötelezettségei lehetnek. A legáltalánosabb definíció szerint a jogi személy a társadalom által elismert és a jogrendszer által önálló jogalanyisággal felruházott **célvagyon, szervezet**. A **polgári jogi jogviszonyoknak** éppen úgy **alánya** lehet, mint maga az ember. Az ember jogalanyiságát eredeti jogalanyiságnak, a jogi

személyek jogalanyiságát pedig – abból – **származtatott jogalanyiságnak** nevezzük. Jogi személyt csak törvényben meghatározott típusban lehet létrehozni (**típuskényszer**). Önálló jogalanyként jelennek meg a gazdasági forgalomban, ezért szükséges a törvényi szabályozásuk. **Jogi személyek fajtái:** egyesület, gazdasági társaságok, szövetkezet, egyesülés, alapítvány, állam, költségvetési jogi személy.

- **Jogi személyek megszűnése**

A jogi személyek megszűnhetnek jogutódlással vagy jogutód nélkül. A **jogutódlás** esetei: átalakulás, egyesülés, szétválás. **Jogutódlással történő megszűnés** esetén a jogelőd jogi személy jogai és kötelezettségei fennmaradnak, a jogviszonyban alanyváltozás következik be, helyébe a jogutód jogi személy lép. **Jogutód nélküli megszűnés** esetén a jogok és kötelezettségek megszűnnek. A megszűnési okok alapulhatnak jogszabályon, határozaton vagy a megszűnést kimondó okiraton. Különbséget tehetünk továbbá kényszer hatására bekövetkező (pl. bírósági megszüntetés, felszámolás), a felek akaratából bekövetkező (megszüntetés, végelszámolás) és egyéb törvényes okok között.

- **Átalakulás**

A jogi személy egyetemes jogutódlással **más formát ölt**. Az átalakuló jogi személy megszűnik, és jogutódként létrejön egy új típusú jogi személy. Az átalakulás szabályai a jogi személy alapítására és megszűnésére vonatkozó rendelkezéseket egyesíti.

- **Egyesülés**

Két vagy több jogi személyből **egyetlen jogutód** jogi személy keletkezik. Az egyesülés történhet összeolvadással vagy beolvadással. **Összeolvadás** esetén új jogi személy jön létre és az összeolvadók meg-

szűnnek. **Beolvadásnál** csak a beolvadó jogi személy szűnik meg.

- **Szétválás**

Egy jogi személy **2 vagy több jogutód** jogi személyre válik szét. A szétválás létrejöhet különválással vagy kiválással. **Különválás** esetén a jogi személy megszűnik és több jogi személy jön létre. **Kiválásnál** az alap jogi személy megmarad, és csak a kiváló szervezet válik önálló jogi személlyé. Egyszemélyes gazdasági társaság is szétválhat két vagy több gazdasági társaságra.

Saleilles Raymond (1855-1912, francia jogtudós, ügyvéd) szerint „A jogi személyek elméletének problémája olyan kérdés, amely már régóta kétségbe ejti a jogászokat.”

AZ ÁTALAKULÁS FOLYAMATA

Az átalakulásról főszabály szerint **két ülésen** dönt a döntéshozó szerv:

- az **első** alkalommal elhatározzák a jogi személy átalakulását;
- **másodszorra** pedig elfogadják az átalakulás dokumentumait, valamint ténylegesen döntenek a formaváltásról.

Lehetőség van emellett **egy ülésen** is dönteni, amennyiben egyszerűbb az átalakulás, ilyen esetben csökkennek az adminisztratív terhek. Bonyolultabb kérdések esetén azonban előfordulhat, hogy **kettőnél több ülésen** kell dönteni az átalakulásról.

HITELEZŐVÉDELEM

Az átalakuló gazdasági társasággal szemben **le nem járt követelések fedezetére** a hitelezők **biztosítékot** követelhetnek, amennyiben ezek a követelések az átalakulásról szóló döntés előtt keletkeztek és az új társaság tőkéje kisebb lesz, mint a jogelődé, továbbá tagjainak felelőssége korlátozott. Ha a hitelező a biztosítékot nem kapja meg, bírósághoz fordulhat.

SZABÁLYOZÁS AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Az egységes belső piac kialakításával, a határokon átnyúló árumozgás, valamint szolgáltatásnyújtás megteremtésével együtt a **gazdasági társaságok országhatárokon átívelő tevékenysége** is felerősödött. Ezen folyamatok megvalósulási formái között a **székhely-áthelyezés** mellett a társaságok határokat átlépő átalakulásai és szervezeti változásai is egyre nagyobb szerepet kapnak. Az adott gazdasági társaság **más tagállamban székhellyel rendelkező társasággal egyesülhet**, vagy úgy is dönthet, hogy anyagi erőforrásait megosztva **több olyan jogutód gazdasági társaságra válik szét**, amelyek székhelye az átalakulás következtében **eltérő tagállamok területére** esik. A jogutódlás folyamata szervesen illeszkedik a letelepedési szabadság hatókörébe, valamint a dinamikájával hozzájárulhat a határok nélküli gazdasági térség kialakításához.

EURÓPAI TÁRSASÁGI FORMÁK

Az **európai részvénytársaság** (amelyet a latin „Societas Europaea” vagy **SE** néven is említene) négyféle módon alapítható:

- egyesüléssel (különböző tagállamok nyilvános részvénytársaságai esetén);
- holdingtársaság létrehozásával (minden nyilvános részvénytársaság és korlátolt felelősségű társaság alapíthat holdingtársaságot, amennyiben különböző tagállamokban lévő székhelyekkel vagy a székhelytől eltérő tagállamban lévő leányvállalatokkal vagy fiókintézményekkel rendelkezik);
- közös leányvállalat alapításával (minden jogalany számára lehetséges); valamint
- a tagállami jogszabályok szerint korábban megalapított nyilvános részvénytársaság átalakításával.

Az európai gazdasági egyesülés egy személyegyesítő jellegű, nemzetközi kooperációs

és koordinációs társaság, melynek célja a gazdasági integráció és az egységes belső piac biztosítása. Az egyesülés székhelyének az Európai Unióban kell lennie. Olyan természetes személyek is létrehozhatnak európai gazdasági egyesülést, akik ipari, kereskedelmi, kézműves vagy mezőgazdasági tevékenységet folytatnak, illetve szakmai vagy egyéb szolgáltatásokat nyújtanak. Az egyesülésnek legalább két olyan taggal rendelkeznie kell, akik különböző tagállamokból származnak.

Az európai szövetkezet (SCE) alapvető célja tagjai szükségleteinek kielégítése, és a tagok gazdasági és szociális tevékenységeinek fejlesztése. Létrehozható egy tagállam joga szerint alapított szövetkezetek egyesülésével, amennyiben közülük legalább kettő más tagállam joga alá tartozik. Alapítható szövetkezet átalakulásával is, amelynek alapszabály szerinti székhelye és központi ügyvezetése a Közösségen belül van, és legalább két éve működik egy másik tagállam joga alá tartozó létesítménye vagy leányvállalata.

KÜLFÖLDI PÉLDÁK

Az **osztrák társasági jog** a jogutódlási folyamatok három fő formáját különbözteti meg: az egyesülést, a szétválást és az átalakulást azzal, hogy a formaváltás nem valósít meg vagyonszállást.

A **cseh** szabályozás külön törvényben tartalmazza a gazdasági társaságok átalakulására vonatkozó rendelkezéseket. Az átalakulás fajtái között az egyesülést, a szétválást, az egyszemélyi tagra történő vagyonszállás lehetőségét, valamint a formaváltást nevesíti.

Romániában a gazdasági társaságok átalakulási folyamataira vonatkozó előírások a gazdasági társaságokról szóló törvényben találhatók. Ugyanez a törvény szabályozza a társaságok egyesülésére és szétválására, valamint a határon átnyúló egyesülésekre vonatkozó iránymutatásokat.

Források:

- [1959. évi IV.](#) a Polgári Törvénykönyvről
- [2006. évi IV.](#) törvény a gazdasági társaságokról
- [2013. évi V.](#) a Polgári Törvénykönyvről
- [Az Európai Parlament és a Tanács 2005/56/EK irányelve](#) (2005. október 26.) a tőkeegyesítő társaságok határokon átnyúló egyesüléséről
- [A Tanács 2137/85/EGK rendelete](#) (1985. július 25.) az európai gazdasági egyesülésről
- [A Tanács 2001/86/EK irányelve](#) (2001. október 8.) az európai részvénytársaság statútumának a munkavállalói részvételre vonatkozó kiegészítéséről
- [A Tanács 2157/2001/EK rendelete](#) (2001. október 8.) az európai részvénytársaság (SE) statútumáról
- [A Tanács 2003/72/EK irányelve](#) (2003. július 22.) az európai szövetkezet statútumának a munkavállalói részvétel tekintetében történő kiegészítéséről
- [A Tanács 1435/2003/EK rendelete](#) (2003. július 22.) az európai szövetkezet (SCE) statútumáról
- Bakos Kitti: A gazdasági társaságok átalakulásának egyes kérdései az Európai Unióban, Európai jogi kultúra, Budapest: ELTE Eötvös K., 2012
- Kisfaludy András: A jogi személyek szabályozása az új Polgári Törvénykönyvben, In: Jogtudományi Közlöny 2013/7-8.
- Sárközy Szabolcs: A harmadik Gt.-től a Ptk.-ba foglalt társasági jog, In: Gazdaság és Jog 2012/11.
- Sárközy Tamás: Az új Ptk. egyesületekre és alapítványokra vonatkozó rendelkezéseiről, In: Gazdaság és Jog 2013/2.
- Török Gábor: Átalakulás, egyesülés, szétválás – jogutód nélküli megszűnés, In: Gazdaság és Jog 2011/7-8.

Készítette: dr. Aczél-Partos Adrienn
Képviselői Információs Szolgálat

Országgyűlési Könyvtár

E-mail: infoszolg@parlament.hu
Intranet: <http://infoszolg.ogyk.hu>
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486

Az információs jegyzet belső felhasználásra, az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült.
A dokumentum az összeállítás elkészültének időpontjában fennálló aktuális helyzetet mutatja be.
Az információs jegyzet szerzői jogvédelem alatt áll.